

Dörd ünsürdən biri: Torpaq

Allahın insanı torpaqdan yaratması məlumdur, amma bu torpağın məkanı, rəngi bəredə rəylər çoxdur, müxtəlifdir. Bir şey isə şübhəsizdir: insanın torpaqdan yaranması. Sonra bu bədənə Özündən bir ruh üfördü. Burada da müxtəlif rəylər mövcuddur, amma bir şey dəqiqdir: torpaq bədəndə ilahi bir nəfəs vardır.

Torpaq udduğu canları unutturacaq qədər soyuq, ayıbları örtəcək qədər abırlı, bağrında bitkilərin kök atmasını, gövdəsinin üzə çıxmasını, günlərlə, illərlə onun dik durmasını gözləyəcək qədər səbirlidir. Torpağın məziyyəti çox, ona verilən təriflərin, təsvirlərin sayı ondan da çox. Onu sevəndə "Ana Torpaq" olur, nifrət edəndə - "qara torpaq".

Biz yalnız torpaqdan deyil, torpaqdan yaranıb torpağa bənzəyən insandan da danışmaq istərdik.

Bir var quru torpaq, boş qumlu səhra, susuzluqdan çat-çat olmuş boz çöllər. Maddi dünyanın malı-mülkü yolunda insanlığını unudub bir canlı tək ömür sürən insan kimi. Bir də var içində min bir həyat qaynayan yaşıl çəmən, sıx meşə. Hətta səhranın ortasındakı kiçik bir vahə də sonsuz səhradan gözəl görünür. Niyə? Çünki həyat var, ruh var - yaradıcı insan kimi. Hər kəlməsi bir dünya, hər nəfəsi bir dua olan, Allahın verdiyi nəfəslə "torpağına" can verib ruhunun nuru ilə "qaranlığını" işıqlandıran insan...

İlk baxışda çiçəklərin, ağacların "kifir" tərəfi - kökü torpağın altında qalır, onun gözəlliyinə xələl gətirmir. Gözəlliyi torpağın altında yox, üstündə axtarmaq isə bir aksiondur. Amma torpaq çiçəyin özü ilə müqayisə olunmayacaq qədər eybəcər tərəfini qəbul edir və onun vasitəsilə bu çiçəyi qıdalandırır, ömrünü uzadır. İnsanın bədəni də ruhunun yanında öz gözəlliyi ilə qürurlana bilməz. Amma bədən insanın bu dünya ilə bağıdır. Onsuz ruha insan deməzlər, onsuz ruh bir çox zövqdən xəbərsiz qalar. Sonlu bədənin yanında ruh sonsuzluğun dəyərini də heç anlamaz.

Torpaq nələrə şahid olmur ki, İlahi! Ona səpilən eyni toxumlardan birinin cücərib digərinin ömrünün yarıda qırılmasını və "qar-

daşının" boy atıb yaşllaşmasına həsrətlə təmamən etməsini, şax bir ağacın kökünü xələvətə gəmirib onu qurudan siçovulun nəmərtdliyini, toxumun əzabla cücərib boy atsa da, qarşısını kəsən daş parçasını dəlib keçə bilməyib ümitsiz-ümitsiz öz çürüməsini qəbul etməsini görüb "udan" torpaqdır!

İnsanın da içində doğulan neçə-neçə arzular arasında bəlkə də ən çox bəslədiyi, ümid etdiyi bir arzusu ya gecikir, ya tələsib "cücərmədən" yox olur; içində boy atan paxıllıq, qəzəb, yaltaqlıq hissi insanı ucaldan, saflaşdıran sevgi, ədalət, gözəllik hissini gəmirir və bir gün insan yıxılır, yerində heyvan - canlı qalır. İnsanın qurduğu ideallar, planlar uyğunsuz şəraitə düşəndə əzaba çevrilir və "ürək" bütün bunları udmaq məcburiyyətində qalır.

Torpaq kimi bədən də arzuların gömüldüyü məkandır!

Amma torpaq gözəl şeylərə də şahid olur! Quruyub cadar bağlayanda göyden düşən damcılardan həsrətlə onları gözləyən toxumlara, köklərə qovuşmasına, onlara həyat verməsinə, lap dərinlikdən süzülə-süzülə gələn, özünə yol açan bulağın bir qayanın, bir dağın dibindən vurub üzə çıxmasına, qararıqla vuruşa-vuruşa gün üzünə çıxmağa çalışan zərif bir çiçəyin əzminə, qoca bir kötüyün dibindən göyərək qalxmış pöhrələrin həyat eşiqinə ilk şahid olan - torpaqdır!

Bəs insan?! Tam ümitsiz bir anında ən kiçik yardımından yapışması, "ipin ucundan tutub yumaq" yaratması, İlahidən gələn bir nurun şimşək kimi içinə qapanmış bir qaranlıq işıqlandırması ilə yeni bir nəfəsinin açılması,

yeni bir idrak qatının kəşf olunması, ideyasının, arzusunun verdiyi əzmlə hər çətinliyə sinə gərməsi, məqsədinə çatanda qatlaşdığı bütün əzabları sevincindən unutmaması, öz qocalmış vücudunun yanında böyüyən gələcək nəslinin cavan vücudu ilə qürur duyması insana da xasdır!

Torpağa düzgün qulluq edəndə necə bağlı-bəhərli olursa, doğru niyyət də bədənə eləcə "qulluq" edir, onu mübarək edir.

Torpağın qatında yatan dəfinəni "canlandırmaq" onun öz ixtiyarında, iqtidarında deyil. Torpaq bir vasitədir, qabdır, alətdir, keçiddir. Bədən də "özündən bixəbərdir", hansı işə niyyətin, iradənin hökmü ilə nə buyurulsa, "göyden nə yağır", onu da qəbul edir". Ancaq bir var su torpağın ancaq üst qatını isladır, bir də var torpaq doyur və cana gəlir, həyat verir. Bir var bədən sadəcə mövcuddur, bir də var bütünlüklə ruhunun əmrinə müntəzirdir.

Torpaq başlanğıc və sonun birləşdiyi nöqtədir - torpaqdan yaranan torpağa dönür. Sönən doğulan üçün başlanğıc olur və torpaq buna vasitəçilik edir... bədən kimi. Bəlkə də məhz bu məqamda bədən ruhdan bir addım öndədir, yaxud arxadadır. Kim bilir... Torpaqdan bir ovuc götürəndə o götürüldüyü yerin keyfiyyətlərini özündə saxlayır, ötürür. Bədən də ondan "ayrılan" bədənə öz keyfiyyətlərini vermək iqtidarındadır. Amma hər ruh bildiklərini özündən sonrakı ruha ötürə bilmir, çünki onun nəyi bilməsi, necə bilməsi Allahın ixtiyarındadır.

Torpaq qədər zərbəyə məruz qalan yoxdur... Amma o, həyat gücünü itirmir, "ona" üz tutan hər toxumu cücərtməyə çalışır. İnsanın da gücü bədəninə çatır... amma o, torpağın özü deyil, sadəcə ondan bir ovuc olduğu üçün səbiri də bir ovucdu, əzmi də.

Allah insanı necə möhtəşəm yaradıb: bədəni ulu torpağa, ruhu sonsuz İlahi aləmə bağlı öz möhtəşəmliyini dərk etmək üçün ağıl, bu möhtəşəmliyin harmoniyasından zövq almaq üçünə könlü! Bunları unudansa nə ağılı, nə könülü özündə siğdirə bilməyən bir ovuc torpaq, bir quru nəfəs olur...

**Könül BÜNYADZADƏ,
AMEA-nın müxbir üzvü.**